DEN INTERNATIONALE ØKONOMISKE SITUATION

U.S.A.

Det tilbageslag i den økonomiske udvikling i U.S.A., som begyndte i eftersommeren 1953, har fortsat gjort sig gældende i 1. kvartal af indeværende år; men der er stadig kun tale om en ganske langsom tilbagegang, der i det væsentligste hænger sammen med fald i forsvarsudgifterne og nedgang i erhvervslivets lagre. Derimod har såvel de private investeringer i fast realkapital som det samlede private forbrug praktisk talt holdt sig uforandret, ligesom pris- og lønniveauet har udvist vedvarende stabilitet. Stemningen både i regeringskredse og i erhvervslivet er da også gennemgående præget af tillid til, at nedgangen vil blive overvundet senere på året. Om denne opfattelse vil kunne opretholdes, dersom fornyede opgangstegn fortsat udebliver, er et andet spørgsmål.

Nationalproduktets udvikling.

Som det fremgår af diagrammet på næste side er det samlede bruttonationalprodukt faldet med 4–5 milld. $ (årsrate) fra 4. kvartal 1953 til 1. kvartal 1954, og det ligger nu 3–4 % lavere, end da toppunktet nåedes i 2. kvartal 1953. I absolutte tal andrager nedgangen i forhold til maksimum 12.4 milld. $, hvoraf 6.5 milld. $ skyldes lavere forsvarsudgifter. Lagerinvesteringen er gået tilbage fra 6.3 milld. $ til ÷ 4.5 milld. $ (d.v.s. at lagrenes værdi i 1. kvartal er faldet med dette beløb, medens den voksede med 6.3 milld. $ i 2. kvartal 1953). En vis reduktion er også foregået i det private forbrug af varige og – i noget mindre grad – ikke-varige goder.

Derimod er det offentliges civile udgifter såvel som privat forbrug af tjenesteydelser gået frem, den sidste størrelse til dels på grund af højere priser. Endelig viser erhvervslivets investeringer i fast realkapital betydelig stabilitet.

Befolkningens *disponible indkomster* er siden 3. kvartal 1953 ganske svagt nedadgående, idet skattenedsættelserne pr. 1. jan. stort set har opvejet nedgangen i personlige indkomster før skat. Den samlede lønsum var i febr. 195.3 milld. $ (årsrate) mod 202.4 milld. $ i juli sidste år, et fald på ca. 3½ %. Andre indkomster, navnlig understøttelser og indkomst af selvstændig landbrugsvirksomhed er derimod gået noget i vejret, således at de samlede personlige indkomster kun er reduceret med 4.6 milld. $ eller 1.6 % fra juli til febr.

De ovenfor omtalte bevægelser i det private forbrugs hovedkomponenter har

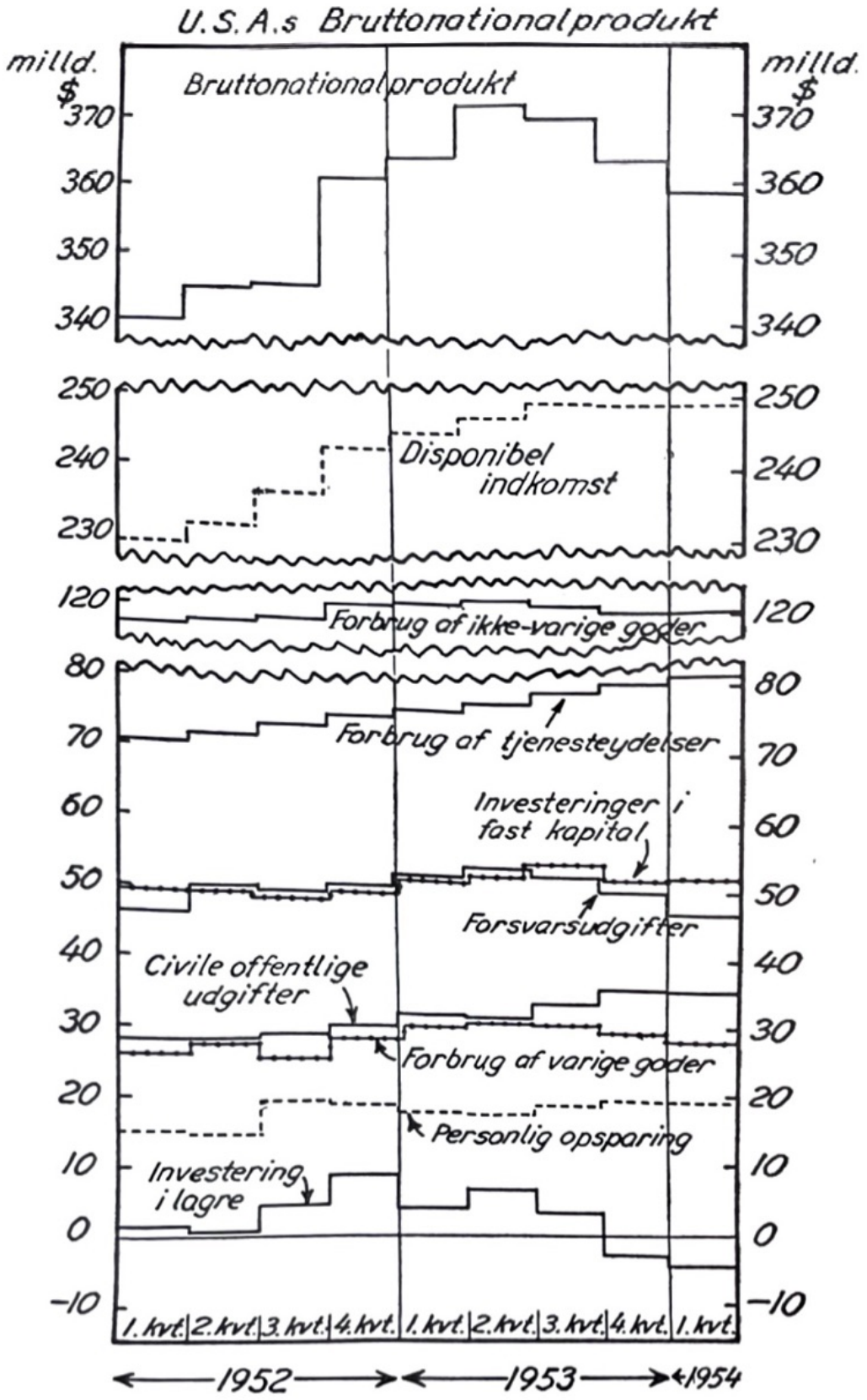

i det store og hele opvejet hinanden, således at det samlede *forbrug* kun er faldet ubetydeligt. Den personlige opsparing ligger både absolut og relativt temmelig fast (19.1 milld. $ og 7.7 % i 1. kvartal 1954).

Beskæftigelse og lønforhold.

Figuren på s. 348 viser udviklingen i *beskæftigelsen inden for industrien* i de senere år. Det ses tydeligt, at der er tale om en væsentlig og stadig fortsat nedgang, især for så vidt angår beskæftigelse ved fremstilling af varige goder. Faldet andrager ca. 10 % i forhold til marts 1953, og der er endog foregået en lille nedgang i sammenligning med 1952. For så vidt angår ikke-varige goder er reduktionen i antallet af beskæftigede både absolut og relativt mindre; men på den anden side er der på dette område tale om nedgang i forhold til alle de tre senest forudgående år.

Også den gennemsnitlige *ugentlige arbejdstid* udviser en stadig tilbagegang. I de industrier, der fremstiller varige goder, ligger den nu på ca. 40 timer mod knapt 42 timer året før; i den øvrige industri er de tilsvarende tal 38–39 og ca. 40 timer. En noget lignende udvikling kan konstateres inden for bygge- og anlægsvirksomhed.

Antallet af *ledige* bevægede sig fortsat opad i marts, til trods for, at der ellers på denne tid af året plejer at forekomme en nedgang. I absolutte tal androg arbejdsløsheden i marts 3.725.000 mand mod 3.671.000 i febr. og henholdsvis 1.674.000 og 1.800.000 i de samme måneder i fjor. Det må dog bemærkes, at ledighedstallene nu opgøres på grundlag af et noget mere omfattende materiale end tidligere. Efter den ældre opgørelsesmåde var ledigheden i febr. i år 3.385.000, hvilket dog også betegner en betragtelig stigning sammenlignet med i fjor. I procent af den civile arbejdsstyrke er ledigheden nu ca. 5.8.

Timefortjenesten i industrien har ikke ændret sig synderligt i de senere måneder. Den andrager ca. 1.80 $. Men som følge af nedgangen i ugentlig arbejdstid er *ugefortjenesten* svagt faldende. Disse forhold i forbindelse med beskæftigelsesnedgangen forklarer den omtalte reduktion i den samlede lønsum.

Industriproduktionen.

Svarende til den lavere beskæftigelse i industrien finder man også en nedgang i produktion, jfr. oversigten s. 349.

Man konstaterer, at produktionen af *ikke-varige goder* har reageret forholdsvis mindst, og at den i de seneste måneder synes at være blevet stabiliseret på et niveau, der ligger ca. 8 % lavere end det hidtidige toppunkt. Derimod er produktionen af *varige goder,* der rammes mere direkte af den formindskede efterspørgsel til militære formål såvel som af nedgang i det private forbrug, fortsat faldende. Særlig kraftig tilbagegang finder man for *stål,* hvoraf der i marts 1953 produceredes 2.3 mill. tons pr. uge, medens produktionen i marts i år ikke lå meget over 1.6 mill. tons om ugen. Af automobiler o. l. fremstilledes i marts i fjor 159.000 stk., i år kun 137.000 pr. uge.

Byggevirksomheden.

Inden for dette område foregik der også en vis svækkelse af aktiviteten i løbet af 1953; men i den sidste del af året rettedes forholdene op, og i inde-

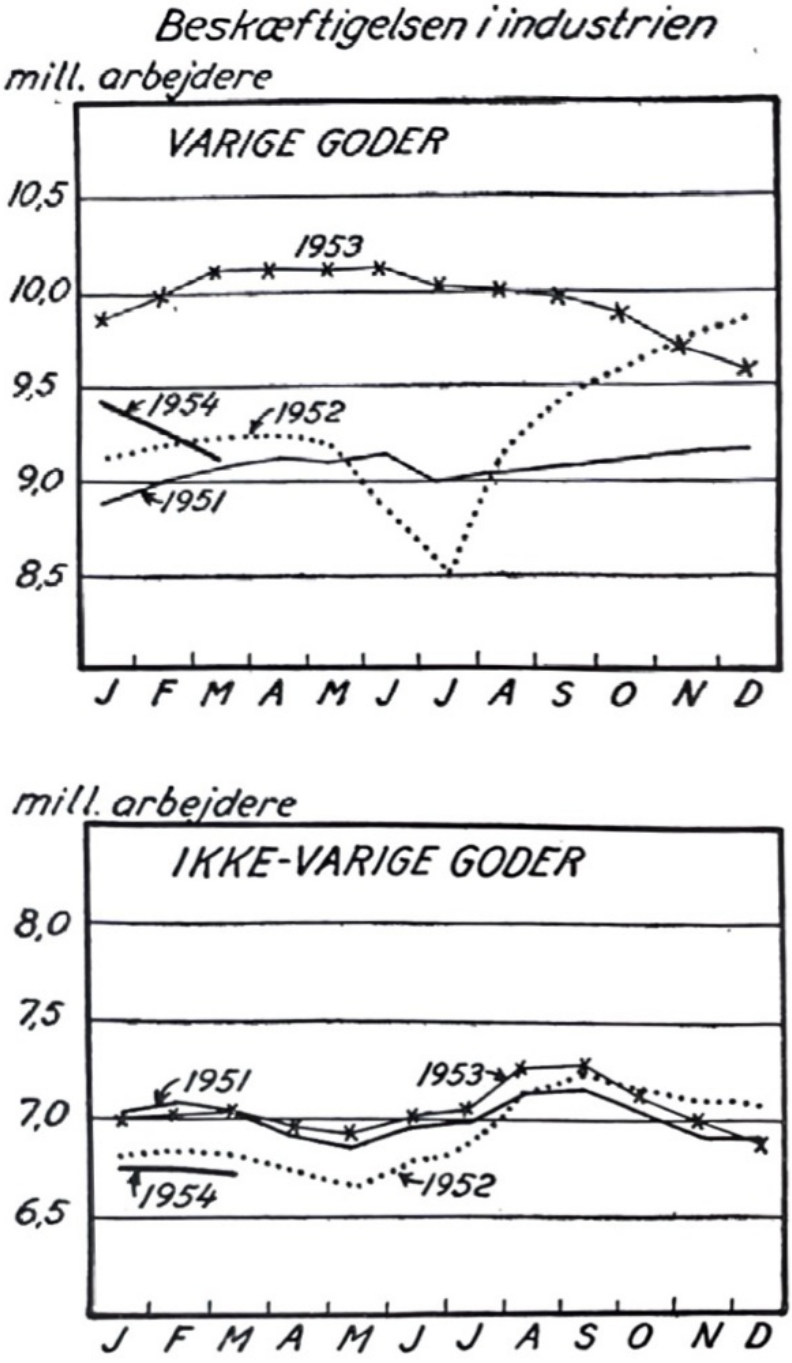

værende år har den fremgang fortsat. Det påbegyndte *boligbyggeri* ligger ganske vist en lille halv snes procent lavere end for et år siden; men omregnet på sæsonudjævnet basis er der sket en væsentlig stigning siden sommeren 1953.

Afsætningsforhold og ordretilgang.

Det tidligere omtalte svage fald i det private forbrug af varer (i modsætning til tjenesteydelser) viser sig bl. a. i *detailhandelens afsætning,* der siden december har ligget under 14 milld. $ pr. måned (sæsonudjævnet) mod omkring 14½ milld. $ i febr.-marts 1953. Lagrene hos detailhandlerne er blevet

Industriproduktionen.

Sæsonudjævnede indekstal. 1947–49 = 100.

	Varige goder				Ikke-varige goder			
	I alt	Metaller	Maskiner	Transportmateriel	I alt	Tekstil og beklædning	Fødevarer og drikkevarer	Kemiske produkter o. l.
1953 jan.	154	135	164	191	117	107	106	142
febr.	155	137	163	191	118	108	107	143
marts	155	136	163	190	119	110	107	145
april	155	136	164	190	121	113	108	148
maj	156	*139*	162	192	*123*	*115*	*109*	151
juni	154	137	161	188	121	113	106	150
juli	*157*	136	164	*196*	121	111	108	*152*
aug.	*157*	137	*165*	191	119	106	108	148
sept.	152	130	161	186	117	102	*109*	147
okt.	151	128	159	189	117	102	108	146
nov.	146	122	152	180	115	98	108	145
dec.	142	113	146	182	112	95	103	145
1954 jan.	141	111	143	185	113	97	105	144
febr.	139	108	142	178	113	95	106	144
marts	135	101	139	173	113	96	106	144
Procentvis nedgang i forhold til maksimum	14	27	16	12	8	17	3	5

noget reduceret siden sept. i fjor, men forholdet mellem lager og afsætning er dog fortsat vokset svagt, jvf. tabellen på s. 351.

Den omstændighed, at handelsleddene samtidig med, at deres afsætning går tilbage, forsøger at nedbringe deres lagre, er ensbetydende med en så meget desto stærkere reduktion i produktionsforetagendernes salg. Denne nedgang er kommet oven i faldet i de militære leverancer med det resultat, at *industriens afsætning* er gået tilbage fra 26.4 milld. $ i juli 1953 til kun 23.6 milld. $ i febr. 1954, et fald på godt 10 %. Endnu stærkere er faldet i tilgangen af *nye ordrer,* der i maj i fjor androg 25.9 milld., men i jan. og febr. i år kun henholdsvis 20.7 og 21.9 milld. $. Da ordretilgangen ligger lavere end den løbende afsætning, er også bestanden af *udækkede ordrer* gået betydeligt tilbage, nemlig fra over 76 milld. $ i jan. 1953 til knapt 56 milld. $ på samme tidspunkt i år. Som det kunne ventes på baggrund af de allerede anførte oplysninger, er det de industrier, der fremstiller varige goder, som er hårdest ramt. Her faldt ordretilgangen fra 13.1 milld. $ i maj 1953 til 8.0 milld. $ i jan. i år, ligesom næsten hele tilbagegangen i ordrebestand ligger inden for denne gruppe.

Salgsforventninger og investeringsplaner.

Ifølge en fornylig offentliggjort undersøgelse venter den amerikanske industri i gennemsnit en nedgang i sin afsætning på 2 % fra 1953 til 1954. Ikke desto mindre planlægges en *udvidelse af industriens kapacitet* med ca. 4 % i årets løb, hvilket vil kræve, at bruttoinvesteringerne holdes oppe på praktisk talt

Amerikanske konjunkturtal.*

	Priser			Industri-produktion[1]	Bygge- og anlægsvirksomhed[2]		Arbejdsmarked			Detail-omsætning[3]	Udenrigshandel[6]		Aktiekurser[7]	Personlige indkomster[8]	Bruttonational-produkt[8]
	Engrospriser		Leveomkostninger		Ialt	Boligbyggeri	Beskæftigede[3]	Arbejdsløshed	Arbejdsløn[4]		Import	Eksport			
	Samlet indeks	Landbr.-produkt.													
	1947-49 = 100	1947-49 = 100	1947-49 = 100	1947-49 = 100	1947-49 = 100	1947-49 = 100	Mill.	Mill.	Cents	Mld. $	Mill. $	Mill. $	1935-39 = 100	Mld. $	Mld. $
1938	—	—	60	48	35	27	30.3[9]	8.1[9]	63	3.5	163	258	88	68	85
1945	—	—	77	107	36	16		1.0	102	6.5	347	817	122	172	215
1946	79	83	83	90	82	87		2.3	109	8.5	412	812	140	178	211
1947	96	100	95	100	84	86		2.1	124	10.0	480	1278	123	191	233
1948	104	107	103	104	102	98	44.4	2.1	135	10.9	594	1054	124	210	259
1949	99	93	102	97	113	116	43.3	3.4	140	10.9	552	1003	121	206	258
1950	103	98	103	112	159	185	44.7	3.1	147	12.0	738	856	146	226	287
1951	115	113	111	120	171	170	47.2	1.9	159	13.2	914	1253	177	254	330
1952	112	107	114	124	183	181	48.0	1.7	167	13.7	893	1266	188	268	348
1953	110	97	114	134	192	177	49.1	1.5	177	14.2	906	1312	189	285	367
Jan. 1953	110	100	114	134	190	173	48.4	1.9	174	14.1	922	1293	198	281	—
Febr. —	110	98	113	134	173	182	48.4	1.8	174	14.5	856	1198	196	281	—
Marts —	110	100	114	135	177	176	48.7	1.7	175	14.4	1004	1389	198	284	364
April —	109	97	114	136	179	179	48.9	1.6	175	14.3	1013	1394	190	283	—
Maj —	110	98	114	137	161	164	49.1	1.3	176	14.4	902	1452	190	285	—
Juni —	110	95	115	136	169	174	49.4	1.6	176	14.4	933	1383	183	286	371
Juli —	111	98	115	137	172	175	49.2	1.5	177	14.5	908	1357	186	288	—
Aug. —	111	96	115	136	205	184	49.4	1.2	177	14.1	841	1184	187	287	—
Sept. —	111	98	115	133	218	180	49.7	1.2	179	14.0	925	1254	179	286	370
Okt. —	110	95	115	132	230	183	49.7	1.2	178	14.0	813	1251	183	287	—
Nov. —	110	94	115	129	224	176	49.3	1.4	179	14.1	849	1244	188	286	—
Dec. —	110	94	115	126	208	177	49.7	1.9	179	13.9	908	1349	191	285	364
Jan. 1954	111	98	115	125	195	185	47.7	3.1[10]	180	13.6	837	1090	195	284	—
Febr. —	111	98	115	124	192	196	47.4	3.7[10]	179	13.9	792	1169	200	283	—
Marts —	111	99	115	123			47.3	3.7[10]	179	13.7			205		359
April —	111	100											211		

Kilde: „Survey of Current Business", udg. af U.S. Department of Commerce.

* Tallene for 1938 og 1945–53 er gennemsnit for 12 måneder.

[1] Sæsonudjævnet. [2] Værdien af byggekontrakter efter F. W. Dodge Corp.; sæsonudjævnet. [3] Antal beskæftigede („employees") uden for landbruget ifl. Dept. of Labor. Af det samlede antal beskæftigede i marts 1954, 47.3 millioner, faldt 15.9 mill. på industrien, 0.8 på minedrift, 2.3 på bygge- og anlægsvirksomhed, 4.0 på transport og off. forsyningsvirksomheder, 10.2 på handel, 2.1 på pengeinstitutter, 5.3 på tjenesteydelser, og 6.7 var off. ansatte. [4] Gennemsnitlig timefortjeneste i fabriksindustrien. [5] Udjævnet for sæsonsvingninger. Beregningsgrundlaget er noget udvidet fra 1951. [6] Generalhandel; omfatter også hjælp til udlandet („foreign aid and relief"). [7] Standard and Poor's Corp. omfatter 480 industri-, jernbane- og „public utility" selskaber. [8] Udjævnet for sæsonsvingninger og omregnet til helårsbasis. [9] 1939. [10] Arbejdsløshedstallene for 1954 er beregnet på grundlag af oplysninger fra et større antal områder end de ældre tal. Opgjort efter den hidtidige beregningsmåde androg antallet af ledige i jan. 2.4 mill., i febr. 3.4 mill.

Detailhandelens afsætning og lagre.
(Milld. $).

	Salg (månedsgnst.)	Lagre (v. periodens slutning)	(2):(1)
1951	13.185	21.239	1.61
1952	13.674	21.592	1.58
1953 1. kvartal	14.364	21.981	1.53
„ 2. „	14.372	22.294	1.55
„ 3. „	14.175	22.924	1.62
„ 4. „	14.025	22.661	1.62
1954 jan.	13.622	22.521	1.65
„ febr.	13.932	22.421	1.64
„ marts	13.670	–	–

samme niveau som i 1953, nemlig godt 12 milld. $. Den optimisme, som kommer til udtryk heri, og som også viser sig i et fortsat højt og stigende kursniveau for aktier, kan, som det fremgår af det foregående, ikke være begrundet i den løbende udvikling. Det må derfor antages, at årsagen ligger i forventninger om, at det nuværende tilbageslag bliver af relativt kort varighed.

De nye oplysninger om investeringsplanerne er så meget mere bemærkelsesværdige, som en lignende undersøgelse for nogle måneder siden – der dog omfattede et større materiale, hvori flere mindre foretagender var repræsenteret – viste, at det, planerne den gang gik ud på, var en vis nedskæring af investeringsaktiviteten.

Hvis den nye undersøgelse er tilstrækkelig repræsentativ, giver den grundlag for en behersket optimisme med hensyn til udviklingen i den kommende tid. Men der er dog grund til at understrege, at de mindre firmaer, der som nævnt kun i ringere grad er repræsenteret i den nye undersøgelse, formentlig ikke i samme udstækning som de større foretagender er i stand til at tilvejebringe de finansielle forudsætninger for at udvide deres anlæg med henblik på afsætning i en fjernere fremtid. Desuden bør det tilføjes, at de omtalte planer hviler på forudsætningen om et moderat fald i afsætningen. Bliver nedgangen væsentlig stærkere end forventet, kan der ifølge de afgivne svar blive tale om en reduktion af investeringerne helt ned til omkring halvdelen af, hvad der nu planlægges.

Kapitalmarkedet.

I nøje overensstemmelse med de omfattende investeringsplaner er efterspørgselen efter langfristet kapital stadig høj, hvorimod nedgangen i forretningsverdenens lagre, som naturligt er, har været ledsaget af et fald i behovet for korte lån. Bankernes korte udlån til handels- og industriforetagender har i 1. kvartal i år ligget et par procent lavere end i samme periode i fjor.

En medvirkende årsag til de optimistisk prægede investeringsplaner kan iøvrigt tænkes at være det relativt lave *renteniveau,* som er blevet nået, efter at centralbanksystemet i sommeren 1953 ændrede sin kort forud indledte stram-

mere pengepolitik og slog ind på en klar rentesænkningspolitik. Herved er fx. renten af private foretagenders obligationer faldet til et stykke under 3 %, hvilket er lavere end i de sidste 2–3 år. Tilsvarende bevægelser viser både handelsveksler, statsobligationer og skatkammerveksler.

Forbrugskreditten har i de første måneder af året været af aftagende omfang. En sådan bevægelse plejer normalt at foregå på denne tid af året – efter en ret brat stigning før jul; men nedgangen har i år været noget kraftigere end sædvanligt, hvilket formentlig afspejler faldet i forbrugernes indkøb af varige goder.

Betalingsbalance og udenrigshandel.

Som det fremgår af omstående tabel, skete der i 1953 ved U.S.A.s internationale transaktioner en forøgelse af andre landes beholdninger af guld og dollars med et beløb på i alt ca. 2.3 milld. $. Heraf falder omkring 0.5 milld. $ på sterlingområdet og ca. 1.6 milld. $ på det kontinentale Vesteuropa. Det er imidlertid tydeligt, at denne forbedring kun er muliggjort ved militære og andre hjælpeydelser fra U.S.A. i forbindelse med amerikanske investeringer i udlandet.

Selv om man ser bort fra de militære leverancer, havde U.S.A. (jvf. linie (5) i tabellen) et overskud på varer og tjenester på ca. 400 mill. $ for året 1953 som helhed – dette på trods af, at mange lande stadig opretholder strenge restriktioner på dollarimport.

Man bemærker, at der siden 2. kvartal 1953 er sket en ikke uvæsentlig nedgang i U.S.A.s import af varer og tjenester. En betydelig del heraf skyldes, at amerikanske borgeres rejser i udlandet normalt indbringer mest valuta i årets to midterste kvartaler; men der er dog – modsat den normale sæsonbevægelse – også tale om et fald i vareimporten, nemlig fra 3.125 mill. $ i 2. kvartal til 2.879 mill. $ i 4. kvartal. Samtidig er U.S.A.s køb af transportydelser faldet fra 302 mill. $ til 254 mill. $. Sandsynligvis er der tale om de første virkninger på importen af den svækkede økonomiske aktivitet i U.S.A. Dette bekræftes, når man konstaterer, at nedgangen i importværdi navnlig er koncentreret om visse råvarer, jvf. følgende oversigt.

Import til U.S.A.
(Mill. $).

	Gummi	Uld	Kobber	Tin	Kaffe
4. kvartal 1952	102	107	132	77	354
4. „ 1953	65	53	70	53	396
Ændring	÷37	÷54	÷62	÷24	+42

Kun kaffen, der har gennemløbet en kraftig prisstigning, viser stigning i importværdi. For de øvrige varer har nedgang i eller ophør af U.S.A.s indkøb til strategiske varelagre dog også spillet en rolle.

U.S.A.s betalingsbalance 1953.
(Mill. $).

		1. kvt.	2. kvt.	3. kvt.	4. kvt.
(1)	Eksport af varer og tjenester	5.425	5.750	4.929	5.233
(2)	Import „ „ „ „	4.037	4.313	4.286	3.992
(3)	Overskud på „ „ „ (1+2)	1.388	1.437	643	1.241
(4)	Militære hjælpeydelser	1.282	1.385	815	802
(5)	Overskud på ikke-militære varer og tjenester (3–4)	106	52	÷172	439
(6)	Andre ensidige overførsler				
	private	120	122	128	117
	offentlige	506	558	411	439
(7)	Balance på løbende poster (5–6)	÷520	÷628	÷711	÷117
(8)	Udførsel (÷) eller tilbageførsel (+) af amerikansk kapital	÷209	67	÷201	÷245
(9)	Den øvrige verdens nettodollartilgang (7–8)	729	561	912	362
(10)	Stigning i den øvrige verdens tilgodehavender og investeringer i U.S.A.	155	270	445	263
(11)	Den øvrige verdens køb af guld i U.S.A.	603	128	302	130
(12)	Forbedring i den øvrige verdens guld- og dollarstilling (10+11)	758	398	747	393
(13)	Fejl og udeladelser (9–12)	÷29	163	165	÷31
	Forbedring i guld- og dollarbeholdning				
(12a)	for Vesteuropa med besiddelser	514	548	668	334
(12b)	„ sterlingområdet	353	209	132	÷160

Til gengæld ser det ud til, at det stærke fald i det amerikanske renteniveau har fremkaldt en betydelig forøgelse af den private kapitaleksport, bl. a. i form af omfattende køb af nye obligationer, udstedt af Canada og den Internationale Bank.

I de første to måneder af 1954 androg U.S.A.s import ifølge handelsstatistikken 1.629 mill. $ mod 1.778 mill. $ i jan.-febr. i fjor. Der er således tale om en nedgang på 8–9 %, hvilket tyder på, at aktivitetsnedgangen fortsat øver indflydelse på importen.

ENGLAND

Betalingsbalancen.

Ligesom året før havde England i 1953 et betydeligt overskud på sin løbende betalingsbalance med andre lande, et overskud, som dog for op imod halvdelens vedkommende skyldes amerikansk forsvarshjælp. I sammenligning med 1951, da England og sterlingområdet som helhed havde et stort betalings-

underskud som følge af det økonomiske tilbageslag efter Koreakonjunkturen, er der tale om en meget væsentlig forbedring. De vigtigste af de faktorer, der har præget udviklingen, fremgår af nedenstående tabel.

Englands betalingsbalance. 1951–53.
(Mill. £).

	1951	1952	1953
Løbende poster:			
Eksport og reeksport	+2746	+2826	+2675
Import (f.o.b.)	÷3475	÷2943	÷2872
Regeringsudgifter (netto)	÷ 153	÷ 173	÷ 154
Andre usynlige poster (netto)	+ 493	+ 424	+ 474
Saldo på varer og tjenester	÷ 389	+ 134	+ 123
Militær hjælp (netto)	+ 4	+ 121	+ 102
Saldo på løbende poster	÷ 385[1]	+ 255	+ 225
Kapitalposter:			
Forøgelse (÷) i oversøiske investeringer	÷ 340	÷ 84	÷ 207
Stigning (+) eller fald (÷) i Englands sterlinggæld til andre lande	+ 338	÷ 346	+ 222
Stigning (÷) eller fald (+) i Englands guld- og dollarbeholdning	+ 344	+ 175	÷ 240
Saldo på kapitalposter	+ 342[1]	÷ 255	÷ 225

[1] Forklaring på differencen mellem disse to poster findes ikke i den benyttede kilde, „Economist", 10.4.1954.

Man bemærker, at langt de største udsving forekommer på handelsbalancen. I 1951 udviste denne et underskud på 729 mill. £ navnlig på grund af høje importpriser og formentlig også spekulativt betonet import. Prisfaldet på råvarer i forbindelse med skærpet importpolitik og en mindre forøgelse af eksportværdien medførte et fald i merimporten til 117 mill. £ i det følgende år. Da England har betydeligt overskud på de usynlige poster (navnlig skibsfarten) opnåedes i dette år en positiv saldo på vare- og tjenestebalancen, hvilket i forbindelse med amerikansk militærhjælp førte til et løbende overskud af størrelsesordenen ¼ milld. £.

Fra 1952 til 1953 faldt både import- og eksportværdien, den sidste dog mest, hvorved merimporten voksede til 197 mill. £. På begge områder skyldes nedgangen imidlertid alene prisbevægelserne, idet importpriserne var 12 %, eksportpriserne 3 % lavere. Hvad mængderne angår, skete der en forøgelse på 9 % for importen og 3 % for eksporten (opgjort efter handelsstatistikken). Når stigningen i eksportmængde og faldet i eksportpriser ikke giver uforandret eksportværdi, hænger det bl. a. sammen med en nedgang i reeksporten.

På trods af den større merimport i 1953 blev den positive saldo på varer og tjenester ikke meget mindre end i 1952, idet overskuddet på usynlige poster voksede omtrent tilsvarende.

Samtidig med ændringerne i den totale balance er der også foregået betyde-

lige forskydninger i *balancen over for de enkelte hovedgrupper af fremmede lande,* jvf. nedenstående tabel. Mest bemærkelsesværdigt er det, at det store løbende underskud over for dollarområdet i 1951 praktisk talt var forsvundet i 1953 (hvilket dog delvis skyldes militærhjælpen fra U.S.A.), ligesom underskuddet over for OEEC-landene er forvandlet til et overskud. Til gengæld er overskuddet over for det ydre sterlingområde blevet kraftigt reduceret, dels fordi en større andel af eksporten er omlagt til andre lande, dels og navnlig fordi importen fra sterlinglandene nu er forholdsmæssigt langt større end i 1951.

Betalingsbalancens løbende saldo fordelt på hovedområder.
(Mill. £).

	1951	1952	1953
Dollarområdet	÷431	÷172	÷ 4
Øvrige vestlige halvkugle	+ 8	+ 94	÷ 21
OEEC-lande	÷201	÷ 26	+104
Andre ikke-sterling-lande	÷ 96	÷ 2	÷ 20
Ydre sterlingområde	+343	+367	+179
Internationale organisationer	÷ 8	÷ 6	÷ 13
	÷385	+255	+225

Hvad *kapitalposterne* angår, er der to sider at tage hensyn til, nemlig dels Englands mere langfristede investeringer i fremmede lande, dels andre landes tilgodehavender hos England, lydende på sterling; disse kan både være af kort- og langfristet natur. Endelig kommer hertil for det tredie forskydningerne i Englands guld- og dollarreserver og i dets EPU-stilling.

I hvert af årene 1951–53 har England præsteret betydelige langfristede investeringer i udlandet, navnlig i det ydre sterlingområde. I alt drejer det sig om 630 mill. £, hvoraf 430 mill. £ i det ydre sterlingområde. Disse investeringer er finansieret dels ud af det løbende overskud, dels ved nedgang i guld- og dollarreserven, dels endelig ved en stigning i gælden til den europæiske betalingsunion.

Derimod er der kun sket beskedne ændringer i *sterlinggældens samlede størrelse.* Denne stabilitet i den totale sterlinggæld dækker imidlertid over betydelige ændringer i *sammensætningen.* På den ene side er koloniernes tilgodehavender vokset med over 400 mill. £, hvorimod de øvrige (selvstændige) sterlinglandes tilgodehavender er faldet med 200 mill. £. Taget som helhed er det ydre sterlingområdes tilgodehavender (i hovedsagen kortfristede) således øget med 200 mill. £. Herover for står som nævnt en langfristet engelsk investering i disse lande på noget mere end det dobbelte (430 mill. £). Ud fra hensynet til landets internationale likviditet kunne man mene, at det var uheldigt således at låne ud på langt sigt og samtidig pådrage sig en relativt kortfristet gæld. Men da stigningen i sterlinggælden som nævnt falder på kolonierne, hvis økonomiske dispositioner kontrolleres fra London, er denne risiko næppe så stor.

I den omhandlede 3-års-periode har det ydre sterlingområdes løbende underskud over for England andraget 890 mill. £. Da Englands nettoinvesteringer

i disse lande kun har andraget 230 mill. £, må forskellen være dækket dels ved eksportoverskud over for andre lande (fx. de kontinentale OEEC-lande), dels ved kapitalimport andetsteds fra (U.S.A. og internationale institutioner).

Også i forhold til andre lande uden for sterlingområdet er Englands sterlinggæld blevet nedbragt i løbet af perioden 1951–53. Den samlede sterlinggæld androg ved udgangen af 1953 4.217 mill. £, hvoraf 1.161 mill. £ til kolonier, 1.774 mill. til andre sterlinglande og resten til andre lande samt internationale organer. Med hensyn til detailler henvises iøvrigt til følgende tabel.

Om udviklingen i betalingsbalancen i den forløbne del af 1954 foreligger hidtil kun få oplysninger; det kan nævnes, at handelsbalancen i jan. kvt. udviste et underskud på 122 mill. £ mod 163 mill. £ i samme periode i fjor. Forbedringen skyldtes alene større eksport.

Guld- og dollarreserverne steg kun lidt i de to første måneder af året, og størsteparten heraf stammede fra amerikansk hjælp. Men i marts måned udgjorde stigningen 102 mill. $, hvoraf 14 mill. $ i hjælpeydelser, 2 mill. $ i tilbagebetaling fra EPU og 86 mill. $ i andre dollarindtægter, dels ved eksport til U.S.A. og Canada, dels formentlig også som følge af fortsatte russiske guldsalg. I april blev stigningen endnu stærkere, nemlig 135 mill. $. (9 mill. $ hjælpeydelser, 7 mill. $ fra EPU og 119 mill. $ i andre indtægter). En stærkt medvirkende årsag til dette overskud – der er det største i de sidste par år – er utvivlsomt, at *Londons voksende betydning som internationalt finanscentrum* har gjort det nødvendigt for fremmede lande at opbygge større arbejdsreserver i sterling. Grunden til, at London efterhånden er ved at genvinde sin plads som formidler af internationale betalinger, er atter den gradvise åbning af de londonske varebørser og af guldmarkedet og nu senest i marts gennemførelsen af en ret vidtgående adgang til at anvende sterling ved betalinger til næsten alle lande uden for dollarområdet. Endvidere kan spekulation i udvidelse af spillerummet for kurserne på fremmed valuta have spillet en rolle.

Det kan iøvrigt nævnes, at England i april havde et overskud over for EPU på 100 mill. $, hvilket i maj vil medføre guldbetalinger fra unionen på 50 mill. $.

Den interne udvikling.

I det store og hele er den økonomiske aktivitet i England fortsat i langsom fremgang. *Industriproduktionen,* der for 1953 som helhed lå 6 % højere end året før, har atter i jan.-febr. oversteget sidste års niveau med 6–7 %, og antallet af beskæftigede i fabriksindustrien er omkring 250.000 eller 3 % højere end i fjor. Inden for handelen er beskæftigelsen øget med 40–50.000; på andre områder, således inden for transporterhvervene, minedriften, den offentlige administration og – i de sidste måneder – byggevirksomhed er der derimod tale om en mindre nedgang. Det *samlede antal beskæftigede* var i marts kun 220.000 eller 1 % større end året før. Da den samlede civile arbejdsstyrke samtidig kun steg med 170.000, er arbejdsløsheden gået tilbage med ca. 50.000 til 343.000; i marts faldt den yderligere til 317.000 eller 59.000 færre end året før.

Forskydninger på kapitalposterne fordelt på hovedområder.
(Mill. £).

	1951	1952	1953	Hele perioden
Dollarområdet:				
Engelske nettoinvesteringer	÷ 48	+ 36	÷ 4	÷ 16
Ændring i Englands sterlinggæld ...	÷ 41	÷ 4	+ 28	÷ 17
I alt	÷ 89	+ 32	+ 24	÷ 33
Øvrige vestlige halvkugle:				
Engelske nettoinvesteringer	+ 25	÷ 5	+ 19	+ 39
Ændring i Englands sterlinggæld ...	+ 12	÷ 51	+ 34	÷ 5
I alt	+ 37	÷ 56	+ 53	+ 34
OEEC-lande:				
Engelske nettoinvesteringer	÷ 61	÷ 17	÷ 42	÷120
Ændring i Englands sterlinggæld ...	+ 14	÷ 88	÷ 16	÷ 90
„ i „ EPU-stilling ..	+281	+ 18	÷ 11	+288
I alt	+234	÷ 87	÷ 69	+ 78
Ydre sterlingområde:				
Engelske nettoinvesteringer	÷177	÷ 94	÷158	÷429
Ændring i Englands sterlinggæld				
til kolonier	+214	+108	+ 85	+407
„ andre sterlinglande	÷155	÷219	+168	÷206
I alt	÷118	÷205	+ 95	÷228
Andre områder[1]:				
Engelske nettoinvesteringer	÷ 79	÷ 4	÷ 22	÷105
Ændring i Englands sterlinggæld ...	+ 11	÷122	÷ 85	÷196
I alt	÷ 68	÷126	÷107	÷301
Samtlige områder:				
Engelske nettoinvesteringer	÷340	÷ 84	÷207	÷631
Ændring i Englands sterlinggæld ...	+ 55	÷376	+214	÷107
„ i „ EPU-stilling ..	+281	+ 18	÷ 11	+288
I alt	÷ 4	÷442	÷ 4	÷450
Stigning (+) eller fald (÷) i guld- og dollarbeholdninger	÷344	÷175	+240	÷289

Note: Hovedkilden er „Economist", 10.4.1954. Her gives dog ikke særskilte oplysninger om EPU-stillingen; men dennes forskydninger kan udledes ved at sammenholde forskellige i artiklen forekommende oplysninger. De således beregnede tal afviger dog en smule fra de her anvendte, der er taget direkte fra officielle kilder („Monthly Digest of Statistics").

I tabellen angiver (÷) transaktioner, der har belastet valutastillingen, d.v.s. forøgelse af tilgodehavender eller nedbringelse af gæld; (+) angiver modsat rettede transaktioner.

[1] Herunder internationale organer.

	Priser		Industriproduktion	Boligbyggeri[1]		Arbejdsmarked				Privat forbrug[4]	Udenrigshandel[5]		Guld- og dollarbeholdning[6]
						Beskæftigelse[2]		Arbejdsløshed	Arbejdsløn[3]				
	Engrospriser	Leveomkostninger		Antal boliger under opførelse	Antal boliger fuldført	Samlet antal beskæftigede	Fabriksindustrien				Import[8]	Eksport[9]	
	1938 = 100 *	Jun. 1947 = 100 *	1948 = 100 *	1000 †	1000 *	Mill. †	Mill. †	1000 †	Jun. 1947 = 100 *	Mill. £ 1948 priser	Mill. £ *	Mill. £ *	Mill. $ †
1938	100	—	—	—	30.0	17.9	6.8	1700	—	—	77	44	3449
1945	167	—	—	26	0.2	16.3	6.8	103	—	—	92	38	—
1946	173	—	87	204	4.1	17.3	6.6	359	—	—	108	80	2697
1947	189	—	92	256	11.6	18.6	7.1	256	—	—	149	100	2080
1948	216	108	100	191	19.0	19.1	7.3	282	106	8.379	173	137	1856
1949	227	111	106	195	16.5	21.8	8.3	243	109	8.535	189	154	1688
1950	259	114	114	201	16.5	22.1	8.5	272	111	8.712	217	188	3300
1951	315	125	117	226	16.2	22.3	8.7	186	120	8.645	325	226	2335
1952	323	136	114	280	20.0	22.2	8.6	394	130	8.534	290	227	1846
1953	324	140	121	309	26.6	22.2	8.8	273	136	8.871	279	224	2518
Jan. 1953	323	138	118	—	20.6	22.0	8.7	452	134		290	228	1978
Febr. —	319	139	122	—	20.1	22.0	8.7	429	135	2.065	243	204	2103
Marts —	324	140	124	294	28.7	22.0	8.7	397	135		286	224	2166
April —	328	141	118	—	23.3	22.1	8.7	376	135		293	224	2273
Maj —	326	140	123	—	25.1	22.2	8.7	340	135	2.178	296	219	2321
Juni —	325	141	118	314	26.4	22.2	8.7	298	135		292	212	2367
Juli —	325	141	110	—	27.2	22.2	8.7	273	136		293	243	2456
Aug. —	322	140	106	—	24.8	22.3	8.8	294	136	2.248	249	207	2469
Sept. —	321	140	125	322	28.5	22.3	8.9	292	137		269	210	2486
Okt. —	321	140	130	—	30.0	22.3	8.9	309	137		280	237	2520
Nov. —	323	140	133	—	29.4	22.4	9.0	323	137	2.380	272	249	2561
Dec. —	321	140	121	309	33.5	22.3	8.9	322	138		282	232	2518[7]
Jan. 1954	320	140	127	—	24.6	22.3	9.0	373	139		282	234	2543
Febr. —	320	140	130	—	19.8	22.3	9.0	387	139		242	209	2583
Marts —	324	141	133		33.7	22.3	9.0	343	139		299	258	2685
April —		142						317			284	233	2820

Kilde: Central Statistical Office: „Monthly Digest of Statistics". Priser, industriproduktion, arbejdsløn, forbrug og udenrigshandel refererer til Det forenede Kongerige (England & Wales, Skotland og Nordirland), boligbyggeri, beskæftigelse og arbejdsløshed til Storbritannien (England & Wales, Skotland).

* Tallene for 1938 og 1945–53 er gennemsnit for 12 måneder.

† Tallene for 1938 og 1945–53 gælder for juli (beskæftigelse, arbejdsløshed) eller december (boligbyggeri, guld- og dollarbeholdning).

[1] Permanente boliger. [2] Fra 1949 ny serie, der i modsætning til den tidligere omfatter privat hushjælp og beskæftigede over pensionsalderen (65 år for mænd og 60 år for kvinder). Desuden tælles nu halvdagsarbejdere som heldagsarbejdere. Til sammenligning anføres, at tallene efter den nye opgørelse medio juli 1948 var 21.9 og 8.1. [3] Ugentlige lønsatser i industri, landbrug, off. forsyningsvirksomheder, detailhandel m. m. [4] Personlige udgifter til forbrugsgoder og tjenesteydelser. [5] Generalhandel. [6] Sterlingområdets beholdninger af guld samt amerikanske og canadiske dollars. [7] Efter betaling af 181 mill. $ pr. 31. dec. som rente og afdrag på amerikanske og canadiske lån.

Arbejdslønningerne er vedblivende svagt opadgående; de nåede i jan.–marts op på 139 % af 1947-niveauet og har dermed omtrent indhentet *leveomkostningerne,* der siden foråret 1953 kun er steget med 1–2 points til 142 i april (1947 = 100). Engrospriserne har ligeledes i det sidste årstid været ret stabile, idet de kun har varieret inden for et spillerum på 3 %. I marts var de på nøjagtig samme niveau som året før.

Den stigende beskæftigelse og de forbedrede lønforhold danner baggrund for en forøgelse af *forbruget,* der – regnet i faste priser – lå 3–4 % højere i 2. halvår af 1953 end i den tilsvarende periode i 1952.

Det eneste område, på hvilket der synes at være tale om en afsvækkelse af aktiviteten, er *boligbyggeriet,* der i de senere år har ligget endog meget højt. Herpå tyder – foruden de lavere beskæftigelsestal, der kan skyldes klimatiske forhold – den omstændighed, at antallet af nyafsluttede kontrakter i 3. kvartal 1953 lå 9 % og i 4. kvartal hele 17 % lavere end i de samme kvartaler året forud; det er første gang i adskillige år, at en sådan nedgang har vist sig. I denne forbindelse kan det også nævnes, at antallet af lejligheder under opførelse faldt forholdsvis stærkt i løbet af okt. kvartal.

Til gengæld ligger værdien af afsluttede kontrakter om *fabriksbyggeri,* der i 1953 steg stærkt i forhold til det lave niveau, som rådede i 1952, stadig højt, og der synes derfor ikke at være udsigt til nogen almindelig nedgang i byggevirksomheden i den nærmeste fremtid.

Statsbudgettet for 1954–55.

Det nye budget for finansåret 1954–55 indebar ikke mange ændringer i forhold til det afsluttede år. Den økonomiske situation anses for at være så pas stabil, at der hverken er behov for nogen stimulans til øget aktivitet eller behov for en stramning med henblik på nedskæring af forbrug og/eller investering af hensyn til betalingsbalancen eller den interne prisudvikling. Noget andet er, at det, hvis konjunkturnedgangen i U.S.A. vedvarer og spreder sine virkninger til Europa og det ydre sterlingområde, kan blive nødvendigt at ændre de finanspolitiske signaler. Der vil i så fald blive tale om en ret kompliceret opgave, idet det på den ene side vil være ønskeligt at stimulere den økonomiske aktivitet, medens det på den anden side kan blive nødvendigt at gribe ind over for forbruget eller de indenlandske investeringer for at imødegå et eventuelt fald i guld- og dollarreserverne.

Den væsentligste ændring i det nu foreliggende budget består i indførelse af en såkaldt „investment allowance"; det tillades ved skatteberegningen helt at afskrive 20 % af værdien af nye maskiner o. l. og 10 % af værdien af nye industri- og landbrugsbygninger. Der er således i realiteten tale om en subsidiering af investeringsvirksomhed med et beløb svarende til skatten af de pågældende afskrivningsbeløb.

25.5.1954.
P. W.